

แนวคิดพื้นฐาน ของศาสตร์ทางการพยาบาล

BASIC CONCEPTS IN NURSING SCIENCE

SUT PRESS
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย

จันทร์ทิรา เจียรณัย
ศรัณญา จุฬารี่

คำนำ

ตำรานี้จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการเรียนการสอนในรายวิชา 701212 แนวคิดพื้นฐานของศาสตร์ทางการพยาบาล (Basic Concepts in Nursing Science) สำหรับนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 จำนวน 48 ชั่วโมง ประกอบด้วย 4 บท ได้แก่ บทที่ 1 วิวัฒนาการของการพยาบาล บทที่ 2 แนวคิดหลักของการพยาบาล บทที่ 3 แนวคิดทฤษฎีการพยาบาล และบทที่ 4 กระบวนการพยาบาล บันทึกทางการพยาบาลและแผนการจำหน่าย ผู้จัดทำได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมและเรียบเรียงจากเอกสารวิชาการ ตำรา รายงานวิจัย วารสารทางวิชาการ รวมทั้งจากประสบการณ์ในการนิเทศภาคปฏิบัติของผู้จัดทำเอง

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษาพยาบาลและผู้สนใจทุกท่าน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ทิรา เจียรณีย์

อาจารย์ ดร.ศรัญญา จุฬารีย์

ธันวาคม 2560

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ.....	ก
สารบัญ.....	ข
สารบัญตาราง.....	ง
สารบัญรูปภาพ	ฉ
บทที่ 1 วิวัฒนาการของการพยาบาล.....	1
1.1 ประวัติพัฒนาการพยาบาล.....	3
1.2 บุคคลสำคัญในวิชาชีพการพยาบาล.....	22
1.3 อุตลักษณ์ของวิชาชีพพยาบาล.....	32
1.4 องค์กรวิชาชีพที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาวิชาชีพพยาบาล.....	42
บรรณานุกรม.....	50
บทที่ 2 แนวคิดหลักของการพยาบาล.....	53
2.1 ภาวะสุขภาพ การเจ็บป่วยและการพยาบาล.....	55
2.2 การพยาบาลแบบองค์รวมด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์.....	69
2.3 การพยาบาลบุคคลที่มีภาวะสุขภาพเป็ยงเบน.....	79
บรรณานุกรม.....	101
บทที่ 3 แนวคิดทฤษฎีการพยาบาล.....	107
3.1 แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับทฤษฎีการพยาบาล.....	109
3.2 ทฤษฎีการพยาบาล	113
3.2 ทฤษฎีการพยาบาลของไนติงเกล.....	121
3.3 ทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเรม.....	128
3.4 ทฤษฎีการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมของโลนิงเจอร์	141
3.5 ทฤษฎีการปรับตัวของรอย.....	146
3.6 ทฤษฎีการดูแลอย่างเอื้ออาทรของวัตสัน.....	162
3.7 แบบแผนทางสุขภาพของกอร์ดอน.....	170
บรรณานุกรม.....	180

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 4 กระบวนการพยาบาล บันทึกทางการพยาบาลและแผนการจำหน่าย	183
4.1 แนวคิดกระบวนการพยาบาล.....	185
4.2 แนวคิดบันทึกทางการพยาบาล.....	232
4.3 แนวคิดการวางแผนจำหน่าย.....	259
บรรณานุกรม.....	269

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	บทบาทของพยาบาลวิชาชีพในการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย..... 65
2.2	อาการและอาการแสดงในกระบวนการใกล้ตาย..... 89
2.3	การตอบสนองหรือปฏิกิริยาต่อความตายและภาวะใกล้ตาย..... 90
2.4	ปฏิกิริยาของครอบครัวที่เกิดขึ้นต่อความตายของสมาชิกครอบครัว..... 93
3.1	พัฒนาการของทฤษฎีการพยาบาล..... 119
3.2	เปรียบเทียบกระบวนการพยาบาลของโอเรมกับแนวคิดกระบวนการพยาบาล..... 139
3.3	ตัวอย่างการวางแผนการพยาบาลโดยใช้ทฤษฎีการปรับตัวของรอย..... 161
3.4	ตัวอย่างการวางแผนการพยาบาลตามแนวคิดทฤษฎีการดูแลแบบเอื้ออาทร..... 169
4.1	เปรียบเทียบกระบวนการพยาบาลและกระบวนการแพทย์..... 188
4.2	ตัวอย่างข้อมูลอัตนัยและข้อมูลปรนัย..... 190
4.3	ความแตกต่างระหว่างการวินิจฉัยการพยาบาลและการวินิจฉัยของแพทย์..... 195
4.4	ตัวอย่างจุดมุ่งหมายการพยาบาล..... 203
4.5	ความสอดคล้องของเกณฑ์ประเมินผลกับจุดมุ่งหมาย ข้อวินิจฉัยและข้อมูลสนับสนุน..... 204
4.6	ลักษณะเกณฑ์ประเมินผลที่มีความหมายกว้างและเกณฑ์ที่มีความเฉพาะเจาะจง..... 205
4.7	ตัวอย่างการประยุกต์ความรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์จริงของผู้รับบริการ..... 209
4.8	เปรียบเทียบขั้นตอนของกระบวนการพยาบาลและกระบวนการแก้ปัญหาทางการพยาบาล..... 221
4.9	เปรียบเทียบขั้นตอนของกระบวนการพยาบาล การแก้ปัญหาทางการพยาบาล Smith และการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของ Rosswum & Larrabee..... 226
4.10	เปรียบเทียบขั้นตอนของกระบวนการพยาบาล การคิดอย่างเป็นระบบและเขาวนปัญญา แห่งความสำเร็จ..... 230
4.11	ตัวอย่างการบันทึกบอกเล่าเรื่องราว 236
4.12	ตัวอย่างการบันทึกโดยใช้กระบวนการพยาบาล..... 237
4.13	ตารางการบันทึกแบบชี้เฉพาะ..... 239
4.14	ตัวอย่างการบันทึกแบบชี้เฉพาะ..... 239

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.15	แบบฟอร์มสรุปแสดงรายการปัญหา.....	242
4.16	แบบบันทึกความก้าวหน้า แบบ SOAPIE note.....	242
4.17	ตัวอย่าง แผนการดูแล.....	244
4.18	การเขียนบันทึกการพยาบาลเมื่อรับผู้รับบริการใหม่.....	245
4.19	การเขียนบันทึกการพยาบาลก่อนการส่งผู้รับบริการทำผ่าตัดหรือตรวจพิเศษ.....	246
4.20	การเขียนบันทึกการพยาบาลหลังการทำผ่าตัดหรือการตรวจพิเศษ.....	247
4.21	การเขียนบันทึกการพยาบาลขณะได้รับการดูแลรักษาในหอผู้ป่วย.....	248
4.22	การเขียนบันทึกการพยาบาลผู้รับบริการที่ย้ายไปรักษาต่อหน่วยงานอื่น.....	250
4.23	การเขียนบันทึกการพยาบาลเมื่อจำหน่ายผู้รับบริการกลับบ้าน.....	251
4.24	การเขียนบันทึกการพยาบาลเมื่อผู้รับบริการไม่สมัครใจอยู่หรือหนีออกจากโรงพยาบาล	252
4.25	การเขียนบันทึกการพยาบาลผู้รับบริการที่ถึงแก่กรรม.....	253

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	ตุ๊กตาเสียดาบาล.....	10
1.2	สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าศิริราชกกุธภัณฑ์.....	13
1.3	Miss Florence Nightingale.....	22
1.4	เหรียญ The Order of Merit.....	28
1.5	พระฉายาลักษณ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี.....	29
1.6	ผ้าคลุมผมของแม่ชีซึ่งเป็นต้นแบบของหมวกของพยาบาล.....	33
1.7	พิธีการมอบหมวกพยาบาล.....	34
1.8	ชุดพยาบาลในยุคสงครามโลกครั้งที่ 1.....	35
1.9	ชุดพยาบาลปรับปรุงให้ทันสมัยหลังยุคสงครามโลกครั้งที่ 1.....	35
1.10	ชุดพยาบาลไทยในยุคแรก.....	37
1.11	ชุดพยาบาลชาย-หญิงแบบ Scrub ในอเมริกา	38
1.12	ชุดพยาบาลชาย-หญิงในประเทศไทย	38
1.13	เครื่องแบบเมื่อสำเร็จการศึกษา.....	39
1.14	เหรียญพลอเรนซ์ ไนติงเกล.....	40
1.15	ดอกปีบสัญลักษณ์พยาบาล.....	41
1.16	ตราสัญลักษณ์ของสภาการพยาบาล.....	44
1.17	ตราสัญลักษณ์ของสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย.....	48
2.1	ภาวะความต่อเนื่องของการมีสุขภาพดีมากจนกระทั่งถึงแก่ความตาย.....	56
2.2	ความสัมพันธ์สุขภาพทางกาย ทางจิต สังคม และทางจิตวิญญาณที่เกี่ยวพันกัน.....	70
2.3	การพยาบาลแบบองค์รวม โครงสร้างศาสตร์ทางการพยาบาล.....	73
3.1	ความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์หลักของศาสตร์ทางการพยาบาล.....	115
3.2	มโนทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อม.....	123
3.3	ทฤษฎีการพยาบาลของไนติงเกล.....	127
3.4	โครงสร้างความสามารถในการดูแลตนเอง.....	132

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
3.5	ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดหลักในทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเรม..... 138
3.6	แบบจำลองพระอาทิตย์ขึ้นของทฤษฎีการดูแลข้ามวัฒนธรรม..... 145
3.7	องค์ประกอบของระบบการปรับตัวของรอย..... 147
3.8	ระบบการปรับตัวของมนุษย์..... 148
3.9	ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมซึ่งสะท้อนให้เห็นเป็นพฤติกรรมการปรับตัว... 157
3.10	การใช้กระบวนการพยาบาลตามแนวคิดของรอย..... 165
3.11	กรอบมโนทัศน์การดูแลมนุษย์ของวัตสัน..... 169
3.12	องค์ประกอบของแบบแผนสุขภาพแต่ละแบบแผน..... 172
4.1	การบูรณาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณในทุกขั้นตอนของกระบวนการพยาบาล..... 188
4.2	องค์ประกอบของการวางแผนจำหน่าย..... 261
4.3	กระบวนการวางแผนจำหน่าย..... 263